

"Det går bra, bara man inte är rådlös...", sa Mats Lars Emma

När Emma Johansson på Matslars i Sör Salbo gick ur tiden 1926 förlorade bygden en ovanligt klarsynt och energisk kvinnogestalt. Hon bidrog till rekonstruerandet av den kvinnliga västerfärnebodräkten och var en av de första kvinnorna i socknens fattigvårdsstyrelse.

Emma Johansson (1867-1926) föddes på Mats Lars i Sör Salbo, den gård som hon sedan kom att leva och verka på fram till sin död. Hit flyttade därför också hennes make Petter Johansson (1855-1910), som var född i grannbyn Sör Gärdsbo. Han blev dock tidigt svårt sjuk och lämnade Emma ensam med deras tre söner då hon var i 40-årsåldern.

Emma Johanssons liv hade redan tidigare varit utsatt för prövningar. När hon var 14 år förlorade hon både sin mor och mormor. Fadern var inbiten hästkarl och ofta ute på resande fot. Huvuddelen av de vardagliga sysslorna i hemmet kom därför att vila på den unga Emmas axlar, liksom omvårdnaden av den ettåriga lillasystemen. När fadern låg obotligt sjuk och längtade efter sina hästar som mest, ledde man in en av dem till hans dödsbädd, så att han fick ta ett sista avsked av sin kamrat.

Trots motgångarna i livet var Emma Johansson inte den som gav upp. Tvärtom gjorde hon allt för att övervinna dem. Dessutom var nog intressena vid sidan av hem och familj i det fallet en god hjälp. Och på något vis räckte tiden även till detta.

År 1916 bildades Västmanlands läns hemslöjdsförening av bland andra slöjdlärarynna Olga Anderzon (1880-1961). När hon efter ett lite kom till Västerfärnebo för sin forsknings skull visade sig Emma Johansson vara hennes gelike. En tredje kvinna som också bör nämnas i sammanhanget är lärarinnan Ebba Halldin (1863-1951). Alla hade hemslöjden och forskarivern i blodet och särskilt Emma och Olga gjorde flera gemensamma besök i olika färnebogårdar i jakt på äldre dräktedlar, textilier och mönster. Genom en del av de fynd som gjordes kunde Ebba Halldin vid ett stort hembygdsmöte 1913 sammanföra olika plagg och presentera en västmanlandsdräkt med flera detaljer från 1700-talets Västerfärnebo.

Ytterligare forskning gjordes av bland andra Emma Johansson och bidrog till att Olga Anderzon fyra år senare kunde visa den till färg och form ursprungliga västerfärnebodräkt som därefter kom att fungera som en slags inofficiell västmanlandsdräkt.

Emma Johanssons vänskap med Olga Anderzon varade livet ut och det berättas att Emmas sista hälsning på dödsbädden gick till just Olga.

Emma Johansson var en av de två första kvinnor som 1914 invaldes i fattigvårdsstyrelsen i Västerfärnebo. I denna egenskap fick hon möjlighet att verka för ökad förståelse för gamla ock sjuka, något hon själv hade erfarenhet av. Hon blev en omtyckt representant i den annars mindre opopulära fattigvårdsstyrelsen och nominerades även som kandidat till riksdags- och landstingsval, dock utan att bli vald. I ett minnesord har en vän givit Emma Johansson epitetet "de fattigas beskyddare och Västerfärnebobokens (1951) redaktör Carl Mangård (1882-1953) karakteriserar henne som "typen för en kärnfrisk, händig och andligen högre västerfärnebokvinna".

Strax före 1920 tog Emma Johansson initiativet till bildandet av andelsförening för anskaffande av en linberedningsmaskin. Det var en stor investering på omkring 3 000 kronor och det hade inte varit helt enkelt att få ihop pengarna. När maskinen äntligen var på plats skrev hon därför till Olga Anderzon: *"Vi har provat maskinen, det går utmärkt att sticka lin på den. Om landstingsgubbarna varit och sett den eller haft något begrepp om maskiner, så hade det nog blivit annat resultat /d.v.s. att få medel utan att bilda förening/. Då fattades kvinnan i församlingen. Det är ej alltid som männen förstår, fast de är vid landstinget. Det är ej heller alltid man behöver förstånd, det är mycket annat som talar... det går bra, bara man inte är rådlös"*

Slutligen får man nog påstå att en hel del av den rekorderliga Emma Johanssons driftighet verkar ha gått i arv. Sondottern Birgitta Lundberg verkar sedan 30 år tillbaka i sin farmors anda på Mats Lars i Sör Salbo och har i likhet med henne ett livligt engagemang i bygden. På meritlistan står bland annat uppdrag i Västerfärnebo Dragspelsklubb, Röda Korset, Västerfärnebo-Fläckebo församling, Västerås stift och Centerrörelsen.

Lars Östlund